

Ledare:

Det marinarkeologiska dilemma

År 1982 har varit ett händelserikt år med marinarkeologiska mått mätt. I Sverige har vi kunnat glädjas åt vikingatida fartygsfynd i Foteviken, fortsatta undersökningar på Kronan och naturligtvis Dagens Nyheters satsning på bygget av Helgeandsholmsbåten V. Dessutom har sportdykare hittat och rapporterat flera nyfynd, några unika i sitt slag. Massmedia bevakar med glädje dessa projekt och det hela ser ganska bra ut. Tills räkningarna kommer. Det är nämligen dyrt att bedriva marinarkeologi i dessa former. Mycket dyrt till och med. Ropen efter mer pengar skallar redan, kända och okända uttalar sig i pressen och kräver statliga medel till Skånes Birka och Ölands Vasa. Kronans sak är vår, skriver en insändare. Utan att förneka betydelsen av de enskilda projekten eller den sprittande positivismen har jag en alltmer stigande känsla av att något håller på att gå galet. Är detta inte en upprepning av misstagen från den traditionella arkeologins barndom? Har vi inte lärt oss att de värdefullaste kunskaperna inte alltid begravs i de största högarna? Trots detta håller dock många marinarkeologer envist fast vid tanken att det som är bra för massmedia är bra för marinarkeologin. Vid Foteviksundersökningarna försökte jag att få några journalister att intressera sig för varför de nu funna, uppenbarligen utrangerade båtarna, hade sänkts i spärren. Tyvärr med magert resultat. Visserligen är båtarna intressanta i sig, men det är ändå orsaken till och vad man verkligen ville skydda som är den verkliga sensationen. Personligen är jag övertygad om att vi skulle hitta vikingatida fartyg både utanför Birka och Sigtuna, om vi bara ville och kunde bestrida kostnaderna. Och vad skall vi göra när våra duktiga vrakfinnare hittar Svärdet och kanske också Mars (eller Makalös). Ännu fler kanoner att bärga. Att skylla på bärgningshungriga sportdykare håller inte längre. Speciellt inte som bärgningsfartyget Belos knappt fick upp Kronans pjäser ur dyn.

Jag vill inte vara överdrivet negativ, men jag tror det är synnerligen hög tid att institutioner, beslutsfattare och arkeologer sätter sig ned och diskuterar vad som bör prioriteras inom marinarkeologin. Resurserna är knappa men utbytet av det kan bli mångdubbelt större med en bättre formulerad målsättning. Som det är nu riskerar mindre spektakulära objekt som t ex kustsjöfart, handelsvägar, fiske och näringsekonomi helt att komma i skymundan till förmån för kanoner och i och för sig vackra föremål.

Om någon känner sig manad att svara eller kommentera är alla naturligtvis välkomna. Kanske kan det bli början på en fruktsam dialog. Bli intresset stort är jag inte främmande för arrangerandet av en metodkonferrens. Kanske till våren-83.

Erik Enström